

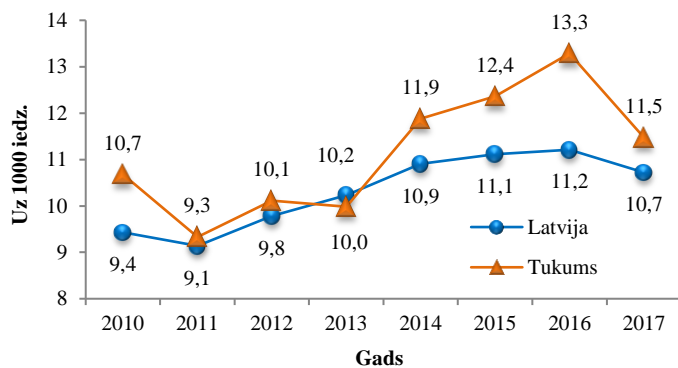
Tukuma veselības profils

Šajā profilā apkopoti dati par būtiskākajiem veselības rādītājiem Tukuma novadā laika periodā no 2010. gada līdz 2017. gadam*. Informācija sagatavota, izmantojot Centrālās statistikas pārvaldes un Slimību profilakses un kontroles centra datus.

Plašāka informācija par Latvijas iedzīvotāju veselību pieejama mājas lapā www.spkc.gov.lv

1.attēls. Dzimstība Tukuma novadā un vidēji LV, uz 1000 iedzīvotāju (CSP dati)

Iedzīvotāju skaits: 27 901 (2017. g. beigās)
Procenti no Latvijas iedzīvotājiem: 1,44%
Iedzīvotāju blīvums: 24 iedzīvotāji uz km²
Iedzīvotāju dabiskā kustība: dzimuši 322, miruši 396, starptautiskā migrācija: -144 cilv. (CSP dati)

Pozitīvās tendences

- ☑ Pieaugusi dzimstība. 2017. g. pārsniedz vidējo rādītāju valstī par 7%.
- ☑ Zema zīdaiņu mirstība, 2017. g. par 21% zemāka nekā vidēji LV.
- ☑ Zemāka mirstība no SAS nekā vidēji LV, 2017. g. par 7%, kā arī zemāka priekšlaicīga mirstība no SAS – 2017. g. par 33%.
- ☑ Zema saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu, 2017. g. par 46%.

Problēmas un izaicinājumi

- ☑ Augstāka mirstība no bronhu un plaušu audzēja un prostatas audzēja vīriešiem nekā vidēji valstī, 2017. g. par 19% un 12%.
- ☑ Augstāka mirstība no pašnāvībām, 2017. g. 1,5 reizes pārsniedza vidējo rādītāju valstī.
- ☑ Lielāks ar cukura diabētu slimojošo pacientu skaits, augstāka mirstība no cukura diabēta nekā vidēji valstī, 2017. g. par 45%.
- ☑ Augsta saslimstība ar HIV/AIDS.
- ☑ Augstāka saslimstība ar laimboreliozu un ērcu encefalītu nekā vidēji LV, 2017. g. par 3,5 un 2,3 reizes.

*Sakarā ar administratīvi teritoriālo reformu salīdzināmi dati pieejami tikai kopš 2010. gada.

Tabulā attēloti veselību raksturojoši rādītāji **2017. gadā** Tukuma novadā salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem valstī. Zem tabulas atrodams rādītāju aprēķina skaidrojums.

Vienkāršākai uzskatei izmantoti simboli un krāsas:

⬆️ Rādītājs ir augstāks nekā vidēji valstī

⬇️ Rādītājs ir zemāks nekā vidēji valstī

○ Rādītājs būtiski neatšķiras (<5%) no vidējā rādītāja valstī

● sarkans – negatīvs rādītājs

● zaļš – pozitīvs rādītājs

● oranžs – neitrāls rādītājs

	Rādītājs	Vidēji Latvijā	Tukuma novadā	Tendence periodā Tukuma novadā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Iedzīvotāji	1 Demogrāfiskās slodzes līmenis	608	624		○
	2 Dzimstība	10,7	11,5		⬆️
	3 Vidējā mēneša darba alga bruto (EUR)	998	835		⬇️
Veselības un veselības aprūpes rādītāji	4 Saslimstība ar ļaundabīgiem audzējiem	606	567		⬇️
	5 Cukura diabēta pacientu relatīvais skaits	4734	5244		⬇️
	6 Saslimstība ar tuberkulozi	24,9	39,2		⬆️
	7 Saslimstība ar HIV/AIDS	19,1/6,3	39,2/17,8		⬆️/⬆️
	8 Saslimstība ar STI	103	82		⬇️
	9 Saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu	93	50		⬇️
	10 Saslimstība laimboreliozī/ērču encefalītu	31,5/11,0	110/25,0		⬆️/⬆️
	11 Bērnu, kas dzimuši nepilngadīgām mātēm, īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	0,83	2,97		⬆️
	12 Bērnu, kas dzimuši mātēm pēc 35 g.v., īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	20,5	15,5		⬆️
	13 Dzīvi dzimušie ar zemu dzimšanas svaru (zem 2500 g), %	4,4	4,3		○
	14 Ārstu relatīvais skaits	34,5	20,7		⬆️
	15 Ģimenes ārstu, internistu un pediatru relatīvais skaits	9,7	9,6		○
	16 Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem/mājas vizīšu skaits	6,1/0,12	5,4/0,12		⬆️/○
Mirstība	17 Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām	815	755		⬇️
	18 Mirstība no ļaundabīgiem audzējiem	308	289		⬇️
	19 Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem	86,4	96,2		⬆️
	20 Mirstība no cukura diabēta	29,6	42,8		⬆️
	21 Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām	52,5	57,0		⬆️
	22 Perinatālā mirstība	8,0	19,4		⬆️
	23 Zīdaiņu mirstība	4,2	3,3**		-
	24 Potenciāli zaudētie mūža gadi* līdz 64 g. v.	5402	4713		⬇️

Piezīmes: 1 Darbspējas vecumu nesasniegušo un pārsniegušo personu skaits vidēji uz 1000 personām darbspējas vecumā 2017. g. sākumā; 2 Uz 1000 iedzīvotāju; 3 Pavisam, bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50; 4 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 5 Uz 100 000 iedzīvotāju; 6-10 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 8 Gonokoku infekcija, uroģenitālā hlamīdioze, sifiliss; uz 100 000 iedzīvotāju; 11-12 Īpatsvars procentos no dzīvi dzimušajiem mātēm visās vecuma grupās; 13 Īpatsvars procentos no visiem dzīvi dzimušajiem; 14 Ārstu skaits bez zobārstiem, ar stažieriem un rezidenti, uz 10 000 iedzīvotāju; 15 Uz 10 000 iedzīvotāju; 16 Uz 1 iedzīvotāju; 17-21 Uz 100 000 iedzīvotāju attiecīgā vecuma grupā; 22 Uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušo; 23 Uz 1000 dzīvi dzimušo; 24 Uz 100 000 iedzīvotāju vecuma grupā 0-64 gadi.

Datu avoti: 1-3 CSP; 4-5 PREDA, SPKC; 6-10 VISUMS, SPKC; 11-13 Jaundzimušo reģistrs, SPKC; 14-15 Pārskats par iestādes personālu, SPKC; 16 Pārskats par ārstniecības iestādes darbību, SPKC; 17-24 Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC.

* **Potenciāli zaudētie mūža gadi (PZMG)** – gadi, kurus cilvēks būtu nodzīvojis līdz kādam noteiktam vecumam, ja nebūtu miris nelaimes gadījumā, kādas slimības vai cita iemesla dēļ; aprēķināti iedzīvotājiem līdz 64 gadu vecumam (ieskaitot)

** Mazāk par 3 gadījumiem gadā

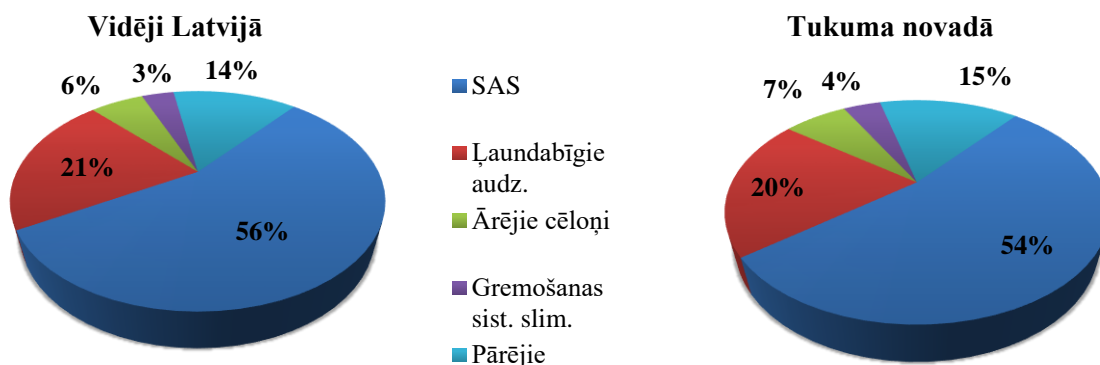
Situācijas apraksts

Tukuma novads ir viens no lielajiem Latvijas novadiem, ar kopējo platību 1195 km² un iedzīvotāju blīvumu 24 iedz. uz 1 km². Iedzīvotāju skaita ziņā Tukuma novads ir trešais lielākais novads Latvijā – 2017. gada beigās novadā dzīvoja gandrīz 28 tūkstoši iedzīvotāju, no tiem 61% Tukuma pilsētā. Tomēr līdzīgi kā kopumā Latvijā, arī Tukuma novadā iedzīvotāju skaits dinamikā sarūk, – kopš 2010. gada iedzīvotāju skaits samazinājies par 2,9 tūkstošiem jeb 9%. Salīdzinoši Latvijā šajā laika periodā iedzīvotāju skaits samazinājies par 7%.

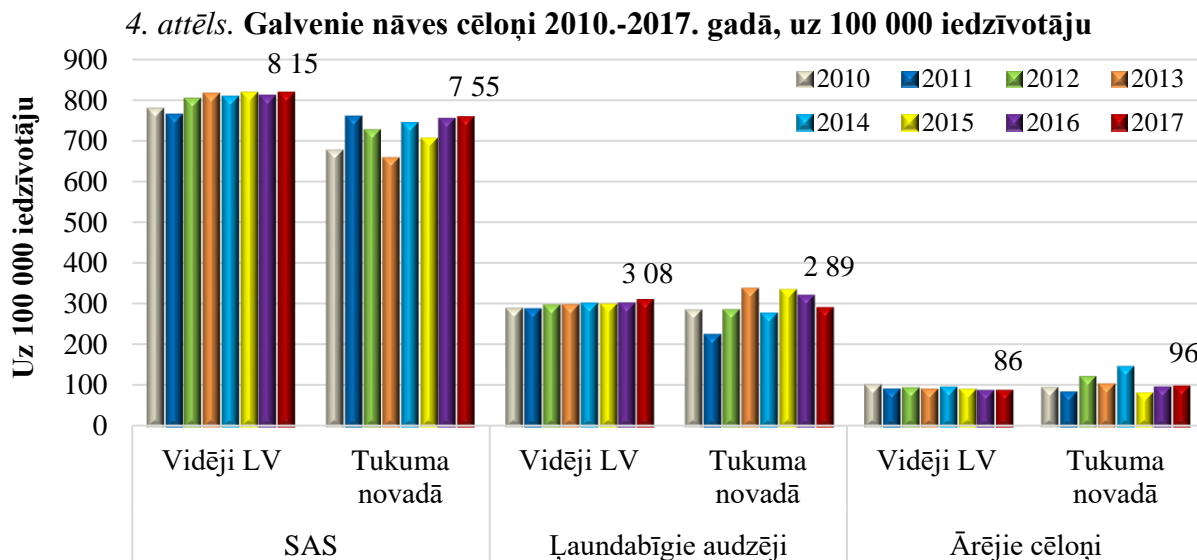
Jaundzimušo skaits Tukuma novadā ir nedaudz virs 300 mazuļiem gadā. Rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, dzimstība līdz 2016. gadam pieauga, 2016. gadā sasniedzot maksimumu –13,3 jaundzimušie (2016. g. vid. LV 11,2). 2017. gadā gan Tukuma novadā, gan Latvijā kopumā jaundzimušo skaits samazinājās, tomēr Tukuma novadā saglabājās augstāks nekā vidēji valstī (skat. 1. attēlu). Jaundzimušo īpatsvars ar **zemu dzimšanas svaru** (zem 2,5 kg) Tukuma novadā ir neliels, atsevišķos gados gan esot zemāks, gan augstāks nekā vidēji Latvijā. 2017. gadā Tukuma novadā, līdzīgi kā kopumā valstī, 4,3% jaundzimušo bija ar mazu svaru. **Perinatālā mirstība** (nedzīvi dzimušie un pirmajā dzīves nedēļā mirušie) Tukuma novadā dinamikā ir mainīga, 2017. gadā reģistrēta augstākā perinatālā mirstība visā periodā – 19,4 gad. uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušajiem (6 nāves gadījumi). **Zīdaiņu mirstība** (līdz 1 gada vecumam) Tukuma novadā ir zema, nepārsniedzot divus gadījumus gadā, bet atsevišķos gados nav reģistrēts neviens nāves gadījums.

Galvenie nāves cēloņi Tukuma novadā, tāpat kā Latvijā kopumā, ir sirds un asinsvadu sistēmas slimības (2017. g. Tukuma novadā 53% no visiem mirušajiem), ļaundabīgie audzēji (2017. g. Tukuma novadā 20% no visiem mirušajiem) un ārējie nāves cēloņi (2017. g. Tukuma novadā 7% no visiem mirušajiem) (skat. 3. attēlu).

3. attēls. Galvenie nāves cēloņi 2017. gadā, īpatsvars procentos

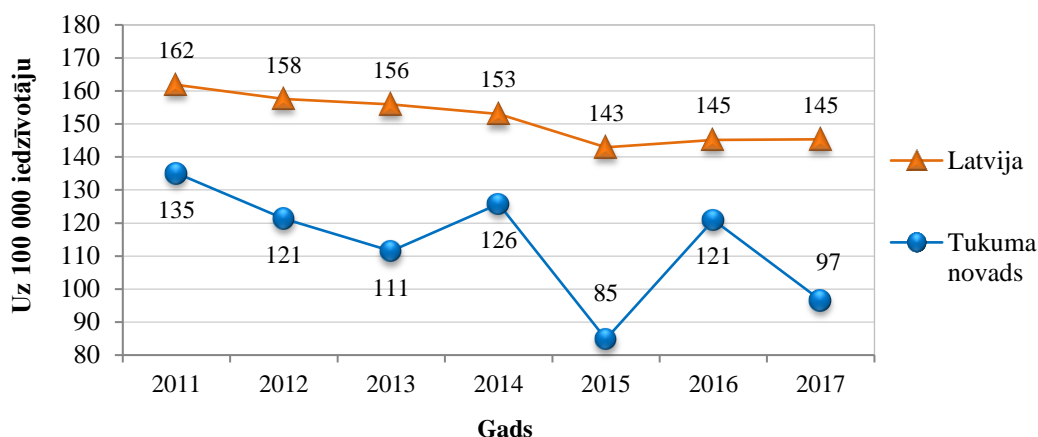

Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām (SAS) Tukuma novadā ir zemāka nekā vidēji valstī, 2017. gadā par 7% (skat. 4. attēlu).

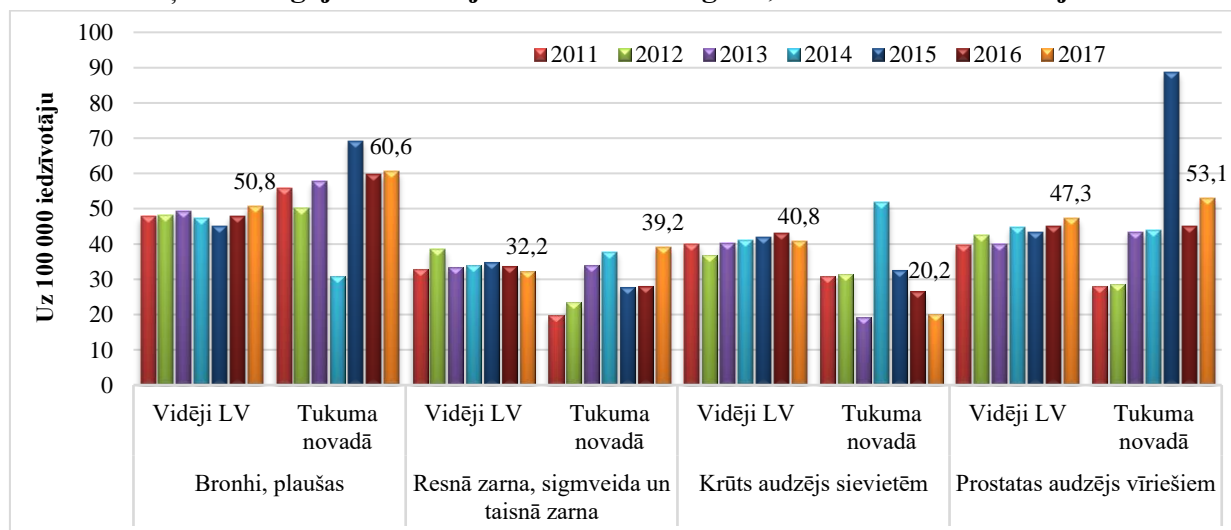
Priekšlaicīga mirstība (līdz 64 gadu vecumam) **no SAS** Tukuma novadā ir zemāka nekā vidēji valstī, 2017. gadā mirstība samazinājusies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, un bija par trešdaļu zemāka nekā vidēji valstī (skat. 5. attēlu).

5.attēls. Priekšlaicīga mirstība no SAS 2011.-2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Ļaundabīgie audzēji ir otrs biežākais nāves cēlonis kā Latvijā, tā Tukuma novadā. **Mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem** Tukuma novadā ir mainīga, atsevišķos gados zemāka, atsevišķos gados augstāka nekā vidēji Latvijā, 2017. gadā par 6% zemāka (Tukuma nov. 289 gad. uz 100 000 iedz.; vidēji LV 308) (skat 4. attēlu). Priekšlaicīga mirstība (līdz 64 g.v.) no ļaundabīgiem audzējiem Tukuma novadā dinamikā ir mainīga, pēdējos divos gados palielinājusies, 2017. gadā pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 10% (Tukuma nov. 119 uz 100 000 iedz.; vidēji LV 108). Augstākā mirstība ļaundabīgo audzēju grupā Tukuma nov. ir no bronhu un plaušu audzēja, resnās, sigmoidveida un taisnās zarnas audzēja, prostatas vēža vīriešiem un krūts vēža sievietēm.

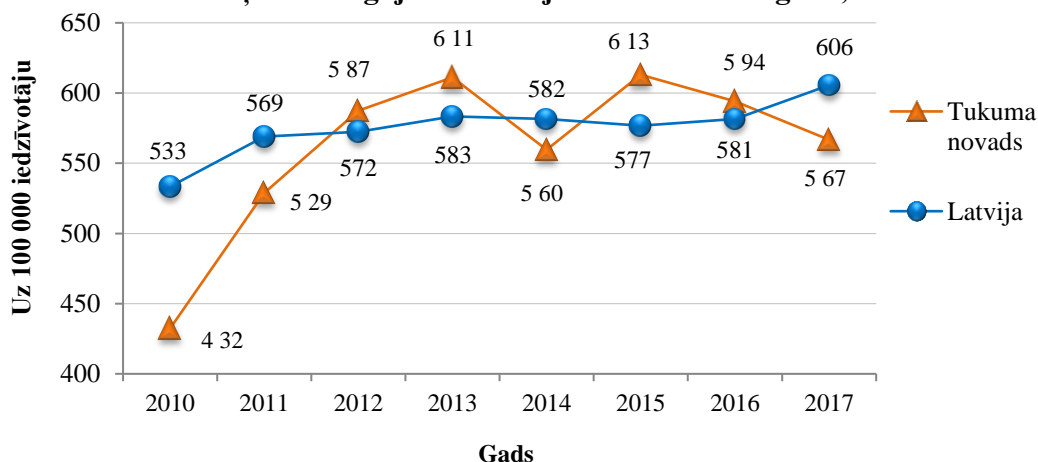
6.attēls. Mirstība no biežāk diagnosticētajiem ļaundabīgajiem audzējiem 2011.-2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Mirstība no bronhu un plaušu audzēja Tukuma novadā ir augstāka nekā vidēji valstī, pēdējos gados pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par ~20%. Mirstība no resnās, sigmoidveida un taisnās zarnas audzēja Tukuma novadā pieaug, 2017. gadā pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 22%. Pretēja tendence ir mirstībai no krūts vēža sievietēm – pēdējos trīs gadus vērojama samazināšanās, 2017. gadā līdz 20,2 gad. uz 100 000 iedz. (par 50%, salīdzinot ar vidējo rādītāju valstī). Mirstība no prostatas vēža Tukuma novadā ir pieaugusi. Ja perioda sākumā – 2010. un 2011. gadā mirstība bija salīdzinoši zema, tad 2015. gadā tā pieauga līdz 89 gad. uz 100 000 iedzīvotājiem, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī uz pusi. Arī 2017. gadā mirstība no prostatas vēža Tukuma novadā bija par 12% augstāka nekā vidēji Latvijā (skat. 6. attēlu).

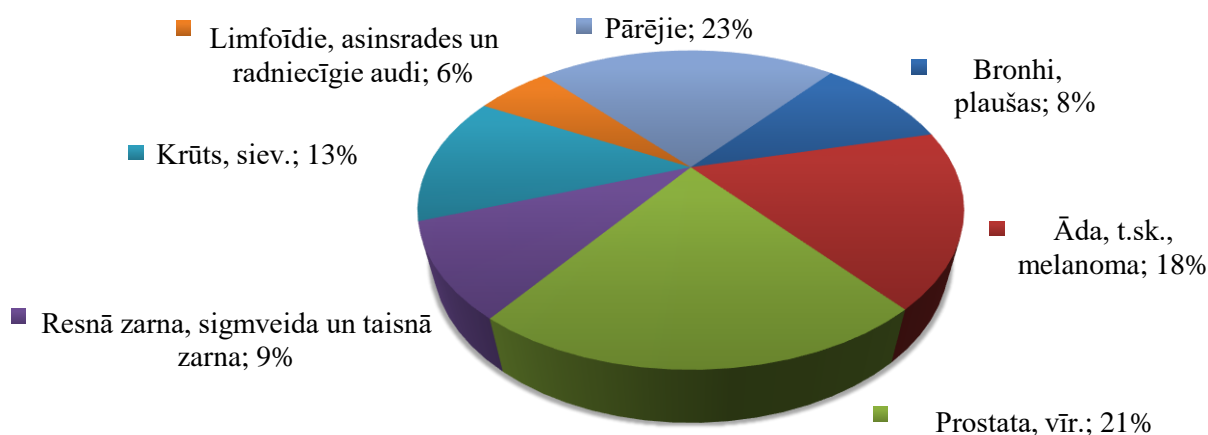
Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem Tukuma novadā līdz 2013. gadam pieauga, sasniedzot 611 gad. uz 100 000 iedz., nākamajā gadā bija samazinājusies, bet 2015. gadā atkal pieauga, sasniedzot augstāko rādītāju visā periodā – 613 gad. uz 100 000 iedz. Nākamajos divos gados no jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits samazinājās, 2017. gadā bija par 6% zemāks nekā vidēji valstī (skat. 7. attēlu).

7. attēls. **Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem 2010.-2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Biežāk reģistrētie audzēji Tukuma novadā ir prostatas audzēji vīriešiem, krūts audzējs sievietēm un ādas audzēji, t.sk. melanoma (skat. 8. attēlu), augsti rādītāji ir arī saslimstībai ar zarnu vēzi un plaušu un bronhu audzēju. Dinamikā saslimstības rādītāji ir mainīgi, atsevišķos gados vairāk tiek diagnosticēti viena vai otra veida lokalizācijas audzēji. Visbiežāk reģistrētais ļaundabīgais audzējs Tukuma novadā ir prostatas audzējs vīriešiem – 2017. gadā saslimstība bija 121 gad. uz 100 000 iedzīvotāju (vid. LV 144). Dinamikā saslimstība ar prostatas audzēju vīriešiem ir mainīga, atsevišķos gados bija gan virs, gan zem vidējā rādītāja Latvijā, pēdējos divos gados – zemāka. Saslimstība ar krūts vēzi sievietēm 2017. gadā Tukumā bija par trešdaļu zemāka nekā vidēji valstī – 74 gad. uz 100 000 iedz. (vid. LV 109). Noteikta tendence saslimstībai ar krūts vēzi sievietēm nav novērojama. Reģistrēto ādas vēžu, t.sk. melanomas, gadījumu skaits Tukuma novadā ir mainīgs, atsevišķos gados gan esot zemāks, gan pārsniedzot vidējo rādītāju valstī. 2017. gadā reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits strauji palielinājies, pārsniedzot vidējo rādītāju par 14% (Tukuma novadā 100 gad. uz 100 000 iedz.; vidēji LV 87).

8. attēls. **Biežāk diagnosticētie ļaundabīgie audzēji pēc lokalizācijas, īpatsvars Tukuma novadā 2017. gadā, procentos**

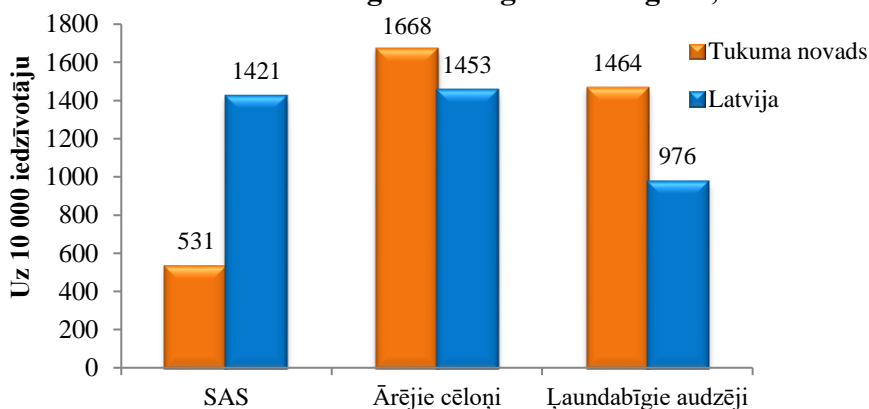

Mirstība no **ārējiem cēloņiem** (piemēram, pašnāvības, transporta nelaimes gadījumi, vardarbība, dūmu un uguns iedarbe, kritieni, noslīkšana, saindēšanās) Tukuma novadā ir nedaudz augstāka kā vidēji Latvijā. Ikgadējais no ārējiem cēloņiem bojā gājušo skaits Tukuma novadā ir mainīgs, no 23 gadījumiem 2015. gadā līdz 42 gadījumiem gadu iepriekš. Relatīvais rādītājs (uz 100 000 iedz.) 2017. gadā pārsniedza vidējo rādītāju valstī par 10% (skat. 4. attēlu). Līdzīgi kā citviet Latvijā, biežākais mirstības cēlonis ārējo nāves cēloņu grupā ir tīšs paškaitējums. Salīdzinot ar situāciju citviet, Tukuma novadā ir augstāks pašnāvību skaits, 2017. gadā mirstība pašnāvību dēļ bija 1,5 reizes augstāka nekā vidēji valstī (Tukuma novadā – 28,5 gad. uz 100 000

iedz., vid. LV – 18,2). Mirstība no citiem ārējiem cēloņiem ir sporādiska, ar atsevišķiem nāves gadījumiem dažādās cēloņu grupās.

2017. gadā **potenciāli zaudēto mūža gadu (PZMG)** rādītājs līdz 64 gadu vecumam uz 100 000 iedzīvotāju Tukuma novadā samazinās – no 6131 zaudētiem gadiem uz 100 000 iedz. 2011. gadā līdz 4713 zaudētiem gadiem uz 100 000 iedz. 2017. gadā. Visvairāk potenciāli zaudēto mūža gadu ir ārējo cēloņu dēļ, 2017. gadā šis rādītājs bija par 15% augstāks nekā vidēji valstī (skat. 9. attēlu), kas norāda, ka Tukuma novadā no ārējiem cēloņiem vēl pirms 64 gadu vecuma mirst ne tikai vairāk iedzīvotāju, bet arī jaunāki nekā vidēji Latvijā. Otrs nozīmīgākais cēlonis Tukuma novadā, kura dēļ tiek zaudēts daudz mūža gadu, ir ļaundabīgie audzēji. PZMG rādītājs SAS dēļ Tukuma novadā ir zemāks nekā vidēji Latvijā, 2017. gadā par 63%. Arī iepriekšējos gados Tukuma novadā PZMG no SAS bija zemi.

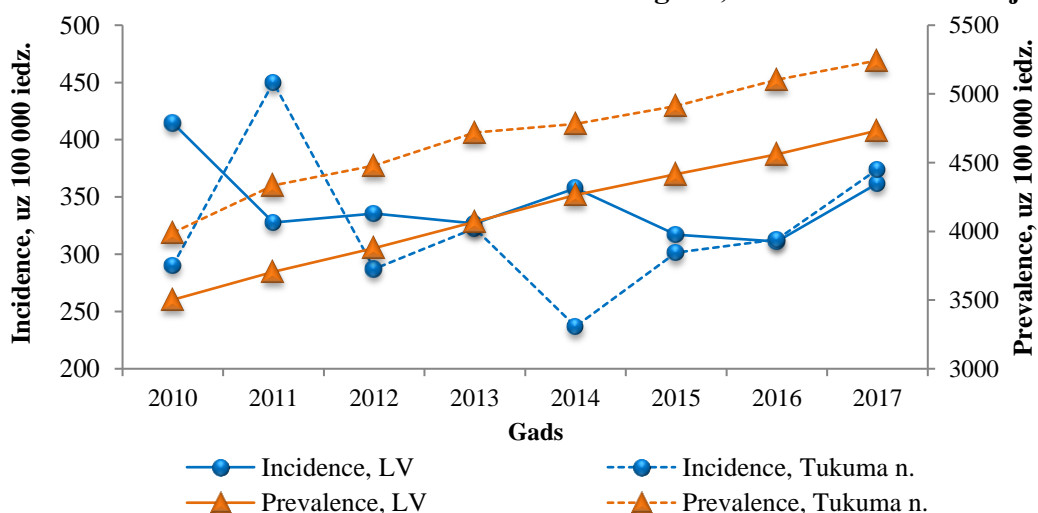
9. attēls. Potenciāli zaudētie mūža gadi 0-64 g. v. 2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Gremošanas sistēmas slimības Tukuma novadā sastāda ~4% no visiem nāves cēloņiem. Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām Tukuma novadā dinamikā ir mainīga, 2017. gadā pieaugusi. Nozīmīgākie nāves cēloņi gremošanas sistēmas slimību grupā ir aknu fibroze un ciroze (19% no visiem ar gremošanas sistēmu saistītajiem nāves cēloņiem) un toksiskas aknu slimības (19%).

No jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits (incidence) ar **cukura diabētu** uz 100 000 iedz. Tukuma novadā ir svārstīgs, 2017. gadā līdzīgs kā vidēji valstī. Kopējais cukura diabēta pacientu skaits (prevalence) Tukuma novadā 2017. gadā pieaudzis līdz 5243 gadījumiem uz 100 000 iedz. (skat. 10. attēlu). Savukārt mirstība no cukura diabēta (kas ir ar atbilstošu veselības aprūpi novēršama) Tukuma novadā ir augsta, 2017. gadā ir par 45% augstāka nekā vidēji valstī.

10. attēls. Saslimstība ar cukura diabētu 2010.-2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Saslimstība ar atsevišķām **infekcijas slimībām** – tuberkulozi, ērcu pārnēsātajām slimībām, HIV, AIDS Tukuma novadā ir augstāka nekā vidēji Latvijā (skat. tabulu).

Tā kā saslimšanas gadījumu skaits ar tuberkulozi Tukuma novadā ir neliels, dinamikā noteiktas tendences nenovēro. 2017. gadā pieaudzis ar tuberkulozi slimojošo skaits, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 58%.

Saslimstība ar HIV un AIDS Tukuma novadā ir daudz augstāka nekā vidēji Latvijā – 2017. gadā no jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits bija divas reizes augstāks nekā vidēji Latvijā, bet ar AIDS – trīs reizes (skat. tabulu). Dinamikā saslimstība ir svārstīga, kopumā laika periodā no 2010. gada līdz 2017. gadam tikuši reģistrēti 48 saslimšanas gadījumi ar HIV un 23 ar AIDS. Mirstība no HIV infekcijas Tukuma novadā ir zema, visā periodā reģistrēti vien atsevišķi gadījumi, 2017. gadā nav reģistrēts neviens nāves gadījums.

2017. gadā Tukuma novadā samazinājusies saslimstība ar STI (līdz 82 gad. uz 100 000 iedz.; vid. LV 103).

Saslimstība ar hronisku C hepatītu (jaunatklāti gadījumi) Tukuma novadā ir zema, 2017. gadā par 46% zemāka nekā vidēji valstī.

Saslimstība ar laimboreliozu un ērcu encefalītu Tukuma novadā ir augsta un pat tajos gados, kad reģistrēta saslimstības samazināšanās, Tukuma novadā tā bija augstāka nekā citviet Latvijā. 2017. gadā Tukuma novadā reģistrēts saslimstības pieaugums gan ar laimboreliozu, gan ar ērcu encefalītu, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī 3,5 un 2,3 reizes.

Ārstu relatīvais skaits (uz 10 000 iedzīvotāju) Tukuma novadā ir daudz zemāks kā vidēji Latvijā – 2017. gadā Tukuma novadā bija 20,7 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju (abs. skaits 58 ārsti), vidēji Latvijā – 34,5. Ģimenes ārstu, pediatru un internistu skaits, kuri sniedz primārās veselības aprūpes pakapojumus, ir līdzīgs kā vidēji Latvijā – 2017. gadā 9,6 uz 10 000 iedzīvotāju, vidēji Latvijā – 9,7.

Gan Tukuma novadā, gan Latvijā kopumā 2017. gadā pieaudzis **ambulatoro apmeklējumu skaits**. Rēķinot uz 1 iedzīvotāju, Tukuma novadā 2017. gadā bija 5,4 apmeklējumi (vid. LV 6,1). Mājas vizīšu skaits Tukuma novadā ir līdzīgs kā vidēji valstī – 2017. gadā 0,12 vizītes uz 1 iedzīvotāju (vid. LV 0,12). Mājas vizīšu īpatsvars ambulatorajā aprūpē ir augstāks nekā vidēji Latvijā – 2,25% novisiem ambulatorajiem apmeklējumiem (vid. LV 2,1%).

Saīsinājumi:

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

LV – Latvija

PREDA – Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs

SAS – Sirds un asinsvadu sistēmas slimības

SPKC – Slimību profilakses un kontroles centrs

SSK-10 – Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācija, 10. redakcija

STI – Seksuāli transmisīvās infekcijas

VISUMS – Valsts infekcijas slimību uzraudzības un monitoringa sistēma